

Briuselis, 2013 10 04
COM(2013) 681 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**dėl bendro maisto saugos, gyvūnų sveikatos, gyvūnų gerovės ir augalų sveikatos
oficialios kontrolės taikymo**

TURINYS

1.	Ižanga	3
2.	Metinių valstybių narių ataskaitų apžvalga	3
3.	Komisijos kontrolės veikla valstybėse narėse	7
4.	Kiti informacijos apie valstybėse narėse vykdomą kontrolę šaltiniai	16
5.	Oficialaus stebėjimo rezultatai	17
6.	Tolesni Komisijos veiksmai ir vykdymo užtikrinimas	17
7.	Tarptautinė prekyba.....	18
8.	Išvados.....	18

1. Išanga

Vadovaudamasi Reglamento (EB) Nr. 882/2004¹ 44 straipsnio 4 ir 6 dalimis, Komisija turi parengti ir Europos Parlamentui bei Tarybai pateikti metinę ataskaitą dėl bendro kontrolės taikymo valstybėse narėse, atsižvelgdama į:

- a) nacionalinių institucijų pateiktas metines jų kontrolės veiklos ataskaitas;
- b) Komisijos atliekamą kontrolę valstybėse narėse;
- c) kitą susijusią informaciją.

Tai yra trečioji Komisijos teikiama ataskaita. Pagrindiniai jos šaltiniai: a) 2010 m. metinės valstybių narių ataskaitos, b) Komisijos vykdytos kontrolės rezultatai ir c) kita svarbi informacija apie kontrolę, įskaitant:

- Komisijai teiktas valstybių narių ataskaitas dėl konkrečiuose sektoriuose vykdytos kontrolės;
- ES ankstyvojo perspėjimo sistemos rezultatus;
- Komisijos vykdymo užtikrinimo veiksmus (įskaitant pažeidimų nagrinėjimo procedūras), susijusius su nustatytais reikalavimų nesilaikymo atvejais valstybėse narėse;
- tarptautinių standartus nustatančių įstaigų ataskaitas.

Visų pirma, kiek tai susiję su pačios Komisijos atliekamos kontrolės rezultatais ir kitais susijusiais duomenimis, informacija apie kontrolę įtraukiama į ataskaitą, kai ji tampa prieinama; taip siekiama teikti kuo naujesnius duomenis apie Sąjungoje vykdomą oficialią kontrolę.

2. Metinių valstybių narių ataskaitų apžvalga

Pagrindiniai maistą ir pašarus reglamentuojančių ES teisės aktų principai nustatyti Reglamente (EB) Nr. 178/2002². Pagal šį reglamentą atsakomybė užtikrinti maisto saugą visoje maisto ir (arba) pašarų grandinėje nuo pirminės gamybos etapo iki galutinio pardavimo vartotojui etapo pirmiausia tenka maisto ir (arba) pašarų tvarkymo subjektams. Reglamente (EB) Nr. 834/2007 išdėstyti ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo reikalavimai³. Reglamente (ES) Nr. 1151/2012 išdėstyti žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų reikalavimai⁴.

¹ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 882/2004 dėl oficialios kontrolės, kuri atliekama siekiant užtikrinti, kad būtų įvertinama, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų, gyvūnų sveikatos ir gerovės taisyklių (OL L 191, 2004 4 30);

² 2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras.

³ 2007 m. birželio 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo ir panaikinantis Reglamentą (EEB) Nr. 2092/91 (OL L 189, 2007 7 20).

⁴ 2012 m. lapkričio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų (OL L 343, 2012 12 14).

Valstybės narės įpareigosios stebėti ir tikrinti, kad tvarkymo subjektai atitiktų maisto ir pašarų saugą (įskaitant gyvūnų sveikatą, gyvūnų gerovę ir augalų sveikatą), ekologinę gamybą ir kokybės užtikrinimo programas reglamentuojančių ES teisės aktų reikalavimus. Todėl jos privalo naudotis oficialiomis kontrolės sistemomis.

Reglamente (EB) Nr. 882/2004 nustatyta, kaip turėtų būti organizuojama ir vykdoma ši kontrolė. Iš esmės jame nustatytos bendros oficialios kontrolės vykdymo taisyklės, kad būtų patikrinta atitiktis ES taisyklėms dėl maisto ir pašarų. Visų pirma, juo reikalaujama, kad valstybės narės tikrintų, ar subjektai laikosi konkrečių teisinių reikalavimų ir ar prekės ES rinkoje (pagamintos ES arba importuotos) atitinka šiuos reikalavimus.

Reglamente (EB) Nr. 882/2004 taip pat nustatytos taisyklės dėl kontrolės, kurią vykdo Komisijos tarnybos valstybių narių atžvilgiu norėdamos patikrinti, ar jos laikosi prievolių, nustatytų maisto ir pašarų teisės aktuose. Valstybės narės privalo nustatyti ir įgyvendinti daugiamečius nacionalinius kontrolės planus, kad įgyvendintų reglamento reikalavimus; be to, reikalaujama, kad jos teiktų Komisijai šių planų įgyvendinimo metines ataskaitas.

Pirmojoje Komisijos metinėje ataskaitoje (COM(2010) 441) nurodyta, kad valstybių narių ataskaitos labai skiriasi tiek struktūra, tiek turiniu, todėl lyginti jas – sudėtinga. Praėjusių metų ataskaitoje (COM(2012) 122) nurodyta, kad duomenų palyginamumas pagerėjo dėl Komisijos ir valstybių narių dialogo ir dėl valstybių narių įgytos patirties.

Kad valstybių narių ataskaitas būtų paprasčiau lyginti, kartu su valstybėmis narėmis parengtas santraukos šablonas, pagrįstas galiojančiomis metinių ataskaitų rengimo gairėmis (Komisijos sprendimas 2008/654/EB). Šias santraukas šiuo metu naudoja dauguma valstybių narių. Valstybės narės nuolat teikia bendrą grįžtamąją informaciją. Taip pat raštu teikiama rašytinė atskirų valstybių narių informacija.

Kai buvo peržiūrimas Reglamentas (EB) Nr. 882/2004, buvo apsvarstytos 44 straipsnio nuostatos, susijusios su valstybių narių ataskaitomis ir Komisijos metinėmis ataskaitomis. Į pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto įtrauktos nuostatos, kad Komisija turi priimti vienodus valstybių narių teiktinos informacijos ir duomenų šablonus, susijusius su: kontrolės planų pakeitimais, ankstesniais metais vykdytos oficialios kontrolės rezultatais, neatitikimo atvejų rūšimis ir skaičiumi, priemonėmis, kuriomis siekiama užtikrinti veiksmingą daugiamečių nacionalinių kontrolės planų vykdymą, įskaitant vykdymo užtikrinimo priemones, ir tokių priemonių rezultatais.

Toliau pateikiama valstybių narių pateiktų 2010 m. metinių ataskaitų glausta analizė (ataskaitose pateikta informacija kiek įmanoma apibendrinta).

Bendras kontrolės efektyvumas

Iš metinių ataskaitų matyti, kad dauguma valstybių narių yra nustačiusios strateginius, veiklos arba atitikties rodiklius, kad galėtų vertinti veiklos rezultatus, nors nagrinėjami sektoriai ir pareiškimo dėl bendro efektyvumo apimtis gerokai skiriasi. Dažnai teikiami su patikrinimo procesu susiję duomenys, pvz., įvykdytų planuotų patikrinimų skaičius, o ne su oficialia kontrole susiję duomenys.

Galima būtų pagerinti tam tikrų šalių, kuriose yra daugiau kaip viena centrinė kompetentinga institucija, ataskaitų nuoseklumą vertinant įvairių tarnybų atsiųstus duomenis pagal daugiamečių nacionalinių kontrolės planų strateginius ir veiklos tikslus.

Kontrolės tendencijos

Tebesiekama labiau grįsti kontrolės sistemas rizikos vertinimu. Kai kurios valstybės narės pabrėžė, kad pagerėjo bendro efektyvumo lygis, susijęs su labiau rizikos vertinimu pagrįsta kontrole, ir kad rizikos vertinimu grindžiamą kontrolę imta taikyti naujuose sektoriuose. Tačiau iš kitų ataskaitų matyti, kad valstybės narės nenaudoja rizikos vertinimo modelio visuose sektoriuose (tai patvirtino Komisijos audito patikrinimai); taip pat pateikta nedaug informacijos apie kontrolės, prioritetų ir rezultatų tendencijas.

Vienas iš rizikos vertinimu grindžiamos kontrolės rezultatų yra tai, kad gali nebūti tiesioginio skirtingų metų neatitikimo lygmenų palyginamumo. Pavyzdžiui, iš Čekijoje vyraujančių tendencijų analizės matyti, kad 2009–2010 m. gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės srityse padidėjo nustatytų neatitikimų skaičiaus ir bendro kontrolės atvejų skaičiaus santykis. Tai gali reikšti, kad padidėjo neatitikimų skaičius ir todėl atsirado problemų. Tačiau, priešingai, šis padidėjimas labiau siejamas su tuo, kad pastaruoju metu kontrolė vis dažniau grindžiama rizika, o tai didina jos bendrą efektyvumą. Danijos ataskaitoje nurodyta panaši sąsaja gyvūnų gerovės kontrolės srityje. Vokietijos metinėje ataskaitoje pabrėžta, kad jeigu kontrolė labiau pagrįsta rizikos vertinimu ir todėl aktyviau tikrinamos įmonės, kuriose anksčiau būta neatitikimų, iš metinės ataskaitos neįmanoma padaryti išvadų dėl bendros padėties rinkoje. Dėl labiau rizikos vertinimu grindžiamos kontrolės atsilaisvinę ištekliai naudojami tikrinant įmones, kurios turi mažiau galimybių arba noro laikytis taisyklių. Faktai, kad atsilaisvinę ištekliai naudojami įmonėms, kurių atitikimo rezultatai prasti arba yra įtarimų dėl jų neatitikimo, kontroliuoti paneigia teiginius, kad rizikos vertinimu grindžiama kontrolė yra išteklių mažinimo priedanga.

Neatitikimo tendencijų analizė

Pagrindinės įvairiuose sektoriuose nustatytos neatitikimų sritys yra šios: darbo higienos reikalavimai, RVASVT, struktūriniai arba su įranga susiję higienos reikalavimai, maisto ir pašarų ženklavimas, pašarų priedai, registravimas ir mikrobiologinė tarša.

Pagrindinės neatitikimo priežastys nustatomos ne visada. Pavyzdžiui, praėjusiais metais RVASVT ir (arba) higienos trūkumai dažnai būdavo siejami su didele darbuotojų kaita, nepakankamu maisto tvarkymo subjektų mokymu ir tuo, kad neatitikimo atveju pasekmės yra nedidelės arba jų iš viso nėra.

Vykdyto užtikrinimo tendencijos: veiksmai, kurių imamas neatitikimo atveju

Reikalaujama, kad valstybės narės savo metinėse ataskaitose nurodytų, kokio pobūdžio vykdymo užtikrinimo veiksnių jos ėmėsi.

Nors dauguma valstybių narių metinėse ataskaitose teikė vykdymo užtikrinimo duomenis, šie duomenys neapėmė visų sektorių ir apskritai trūko bendrų tendencijų analizės ir išvadų.

Kai kurios valstybės narės pranešė apie teigiamą kompetentingų institucijų tiesiogiai taikytų administracinių sankcijų naudojimo patirtį.

Be to, kai kurios valstybės narės nustatė, kad yra poreikis mokyti darbuotojus vykdymo užtikrinimo. Jungtinėje Karalystėje surengta daug mokymų apie teisminį procesą ir skirta daug dėmesio darbuotojų mokymui kaip ekspertų liudytojų; dėl šios priežasties nuo 2008–2009 m. išaugo oficialių vykdymo užtikrinimo veiksmų skaičius. Suomijoje dėl mokymo ir parengtų naujų vykdymo užtikrinimo gairių vykdymo užtikrinimo veiksmų skaičius taip pat išaugo. Nyderlandų valdžios institucijos sieja aktyvesnę vykdymo užtikrinimo veiklą su tuo, kad kontrolė yra labiau grindžiama rizikos vertinimu ir todėl padidėja neatitikimo atvejų nustatymo tikimybė.

Nacionalinė audito patikrinimų sistema

Visos valstybės narės atlieka audito patikrinimus, kaip to reikalaujama Reglamentu Nr. 882/2004. Tai yra svarbi kontrolės priemonė, nes ji teikia vadovybei svarbiausią informaciją apie jos kontrolės sistemų efektyvumą. Tačiau ne visada pateikiama audito patikrinimų rezultatų apžvalga, ypač jei jie atliekami decentralizuotuose regionuose, arba informacija apie su audito ataskaitomis susijusius tolesnius veiksmus. Be to, kai kurios valstybės narės pranešė, kad audito patikrinimus nebuvo galima atlikti dėl išteklių trūkumo jų audito padaliniuose.

Kai kurių audito patikrinimų dėmesio centre buvo kompetentingų institucijų įdiegtos kokybės valdymo sistemos. Austrijoje dėl to suvienodintos procedūros ir tebevyksta atsakomybės perskirstymas.

Komisija organizuoja reguliarius susitikimus, kurie, be kita ko, yra ir forumai, kuriuose valstybės narės keičiasi geriausia praktika, susijusia su tuo, kaip sprendžiamas audito reikalavimo klausimas.

Ištekliai

Keliose ataskaitose pranešta apie šios srities pokyčius, pvz., apie didelius organizacinius pokyčius Prancūzijoje, Nyderlanduose, Slovėnijoje ir Jungtinėje Karalystėje ir laboratorinių paslaugų racionalizavimą (Bulgarijoje ir Ispanijoje maisto saugos srityje, Lenkijoje – pesticidų srityje). Laboratorijoms suteiktų išteklių peržiūra taip pat vykdoma Estijoje ir Portugalijoje. Kai kurios valstybės narės perskirsto darbuotojus iš įprastinės kontrolės grupių į labiau rizikos vertinimu grindžiamos kontrolės kampanijų grupes; taip pat suvokiama, kad ištekliai turi būti naudojami veiksmingiau, ypač dabartinėmis ekonominėmis sąlygomis, kai viešosios išlaidos ribotos.

Veiksmai, kurių imtasi siekiant gerinti kontrolės institucijų veiklos rezultatus

Pagrindiniai veiksmai – atnaujinti teisės aktus, parengti ir (arba) patobulinti gaires ir procedūras, mokymus ir seminarus (susijusius visų pirma su naujų procedūrų įgyvendinimu) ir iš dalies pakeisti daugiamečius nacionalinius kontrolės planus.

Be to, kai kurios valstybės narės toliau tobulino kontrolės informacijos sistemas ir verslo procesus, siekdamos padidinti centrinių kompetentingų institucijų priežiūros gebėjimus.

Kai kuriose valstybėse narėse pagerėjo kontrolės duomenų vertinimas ir kritinė analizė, o kitose planuojama pagerinti centrinių kompetentingų institucijų gebėjimus tikrinti kontrolės efektyvumą. Kai kuriose valstybėse narėse rengiami konkretūs veiklos rezultatų rodikliai.

Taip pat pateikta kontrolės institucijų koordinavimo gerinimo pavyzdžių ir geresnio sistemų koordinavimo valstybėse narėse, kuriose įvairių sričių kompetencija yra decentralizuota, pavyzdžių. Kai kurios valstybės narės apibūdino veiksmus, kurių ėmėsi atsižvelgdamos į pardavimo internetu augimą maisto sektoriuje. Tam tikrose valstybėse narėse įdiegtos maisto tvarkymo subjektų veiklos rezultatų vertinimo schemos padeda nustatyti kontrolės prioritetą tvarką.

Veiksmai, kurių imtasi siekiant gerinti maisto tvarkymo subjektų veiklos rezultatus

Pagrindiniai valstybių narių ataskaitose išvardyti veiksmai: gairių, mokymo, informacijos kampanijų, kitų renginių ir brošiūrų rengimas. Kiti veiksmai, apie kuriuos pranešta: Danijoje sukurtas gyvūnų gerovės centras; nustatyti mechanizmai, kuriais įmonės skatinamos laikytis reikalavimų ir kuriais palaikomas grįžtamasis ryšys su subjektais siekiant supaprastinti kontrolės vykdymą.

Išvados

Iš valstybių narių metinių ataskaitų matyti, kad valstybės narės aktyviai ieško būdų gerinti egzistuojančių sistemų efektyvumą. Valstybėse narėse tebevyrauja tendencija dažniau rinktis rizikos vertinimu grindžiamą kontrolę. Valstybės narės taip pat diegia priemones, kuriomis didinama centrinių kompetentingų institucijų vykdoma priežiūra ir gerinami kontrolės institucijų veiklos rezultatai.

Yra tam tikrų sričių, kuriose daroma pažanga. Kontrolės duomenų nuoseklumo ir palyginamumo valstybėse narėse klausimu, jeigu būtų pateikiami labiau susiję duomenys, būtų galima pamatyti, kaip kontrolė padeda nustatyti neatitikimus ir kartu padeda užtikrinti veiksmingą vykdymą. Nuolatinės pažangos procesas sustiprėtų, jeigu ataskaitose būtų teikiama daugiau dėmesio savęs vertinimui, pvz., nacionaliniu lygmeniu atliekamo audito rezultatams ir metinių ataskaitų peržiūros proceso poveikiui ateities planavimui.

3. Komisijos kontrolės veikla valstybėse narėse

Reglamente (EB) Nr. 882/2004 reikalaujama, kad Komisija atliktų kontrolę valstybėse narėse siekdama patikrinti, ar iš esmės oficiali kontrolė vykdoma pagal atitinkamus daugiamečius nacionalinius kontrolės planus ir pagal ES teisės aktus.

Kad pasiektų savo tikslus, Komisija vykdo metinę audito patikrinimų programą ir atlieka patikrinimus, siekdama patikrinti, ar laikomasi pašarus ir maistą reglamentuojančių teisės aktų ir gyvūnų sveikatą ir gerovę bei augalų sveikatą reglamentuojančių teisės aktų ir ar oficiali kontrolė šiose srityse vykdoma vadovaujantis ES teisės aktais. Ši programa paskelbta Komisijos svetainėje.

Kiekvieno audito rezultatai pateikiami susijusiai nacionalinei institucijai skirtoje ataskaitoje kartu su išvadomis ir rekomendacijomis dėl nustatytų trūkumų šalinimo.

Skelbdama auditų ataskaitas bei valstybių narių veiksmų planus ir nuolat atnaujindama šalių informaciją, suinteresuotiesiems subjektams ir piliečiams Komisija pateikia konkrečiais faktais grindžiamą informaciją apie tai, kaip kiekvienos valstybės narės kontrolės institucijos vykdo savo pareigą užtikrinti, kad būtų tinkamai įgyvendinami ES teisės aktai.

Pastaraisiais metais Komisija kasmet atlikdavo apie 250 audito patikrinimų, susijusių su visa maisto grandine ir gyvūnų sveikata, gyvūnų gerove ir augalų sveikata, iš kurių apie 70 % buvo susiję su maisto sauga. Apie 60 % visų audito patikrinimų paprastai atliekama valstybėse narėse, o likusioji dalis – trečiosiose šalyse. Pasirengimo narystei audito patikrinimai vyko Kroatijoje, kurios įstojimo į ES data – 2013 m. liepos 1 d.

Be to, pastaruju metu parengtos tam tikrų sektorių apžvalgos ataskaitos⁵. Šios ataskaitos suteikia galimybę pamatyti išsamią valstybėse narėse vykdomos kontrolės apžvalgą, remiantis atliktų atskirų audito patikrinimų rezultatais. Jose nurodyti pagrindiniai trūkumai, kurie gali būti aktualūs visoms valstybėms narėms, įskaitant tas, kuriose nevykdoma atskirų audito patikrinimų. Taip pat jose teikiama vertinga teisės aktų peržiūrai skirta informacija Komisijos tarnyboms ir valstybėms narėms.

Komisijos audito patikrinimų ataskaitos ir kompetentingos institucijos pastabos dėl Komisijos ataskaitos rekomendacijų teikiamos šiuo adresu:
http://ec.europa.eu/food/fvo/index_en.cfm.

Kitoje dalyje nagrinėjami valstybėse narėse į programą įtraukti itin aktualūs maisto saugos, gyvūnų sveikatos, gyvūnų gerovės ir augalų sveikatos klausimai. Joje taip pat glaustai apibūdinti svarbiausi įvairių audito patikrinimų ciklų rezultatai ir išvados.

Maisto sauga

Pieno ir mėsos gamybos oficiali kontrolė

2008–2011 m. visose valstybėse narėse Komisija atliko keletą raudonos mėsos ir pieno gamybos higienos kontrolės audito patikrinimų. Patikrinimų rezultatai patvirtino, kad valstybių narių įdiegtos kontrolės sistemos iš esmės atitinka Reglamento (EB) Nr. 882/2004 nuostatas ir kad valstybės narės nuodugniai kontroliuoja raudonos mėsos, pieno ir jų produktų gamybą. Tačiau pasitvirtino anksčiau pastebėta vykdymo užtikrinimo tendencija: nors kontrolės institucijos dažniausiai teisingai nustato trūkumus, ne visada laiku imamasi tvarių veiksmų ir todėl neatitikimai išlieka.

Jautienos ir jautienos produktų atsekamumas

2011 m. atlikti keli audito patikrinimai dėl jautienos ir jautienos produktų atsekamumo ir parengta apžvalgos ataskaita. Naujausioje apžvalgoje nurodyta, kad aplankytose valstybėse narės labai pagerėjo jautienos ir jautienos produktų atsekamumas ir privalomas ženklavimas. Gyvūnų atsekamumo klausimu, galiojančių teisės aktų įgyvendinimo ir oficialios kontrolės vykdymo trūkumai nustatyti vietose, kuriose laikomi gyvūnai: supirkėjų patalpose, turguose ir surinkimo centruose. Taip pat nustatyta keletas trūkumų, susijusių su gyvūnų registravimui naudojamų duomenų bazių valdymu.

⁵ http://ec.europa.eu/food/fvo/specialreports/index_en.htm.

Medžiojamieji gyvūnai (laukiniai arba auginami ūkiuose)

Keturiose valstybėse narėse surengtos kelios faktų nustatymo misijos, kurių metu buvo renkama informacija, susijusi su laukinių arba ūkiuose auginamų medžiojamųjų gyvūnų mėsos gamybos oficialios kontrolės įgyvendinimu. Parengta apžvalgos ataskaita, kurioje išsamiai išdėstyti šių misijų rezultatai.

Surengus šį misijų ciklą kilo keletas įdomių klausimų ir todėl šiuo metu diskutuojama dėl šios srities teisės aktų nuostatų, susijusių su neišsamiais tiesiogiai vartotojui tiekiamų nedidelių kiekių ligai imlių gyvūnų *Trichinella spiralis* tyrimais, pernelyg laisva „nedidelio kiekio“ (kuriam netaikoma oficiali higienos kontrolė) sąvokos interpretacija, reguliariu laukinių medžiojamųjų gyvūnų surinkimo centrų, kurie ne visada buvo registruoti ir todėl nebuvo oficialiai kontroliuojami, naudojimu, neaiškiu ūkiuose auginamų ir laukinių medžiojamųjų gyvūnų atskyrimu, dėl ko vartotojui gali būti teikiama klaidinanti informacija dėl tikros medžiojamųjų gyvūnų kilmės; ES vidaus prekyba laukinių medžiojamųjų gyvūnų, kurių oda nebuvo nudirta, kūnais, kuri prieštarauja ES teisės aktams.

Žuvininkystės produktų ir gyvų dvigeldžių moliuskų oficiali kontrolė

Siekiant įvertinti atitiktį žuviai ir gyviems dvigeldžiams moliuskams nustatytiems ES reikalavimams, devyniose valstybėse narėse buvo atlikti audito patikrinimai.

Žuvininkystės produktų klausimu nustatyta, kad apskritai visose aplankytose šalyse įdiegtos išsamios oficialios kontrolės sistemos. Nustatyta, kad kai kurių šalių atskiruose regionuose oficiali kontrolė įgyvendinama labai nevienodai. Apskritai oficialią kontrolę atliekančios laboratorijos yra gerai aprūpintos reikiama įranga ir gali atlikti reikiamus tyrimus. Daugelis iš jų yra akredituotos.

Bendros sistemos parengtos ir valdomos tinkamai, tačiau aptikta didelių trūkumų atliekant šių sektorių kontrolę:

- pirminės gamybos vietų, pvz., žvejybos laivų ir žuvininkystės ūkių,
- gyvų dvigeldžių moliuskų, kiek tai susiję su dvigeldžių moliuskų auginimo teritorijų klasifikavimu, biotoksinų stebėjimo bandymų dažnumu ir galutinių produktų bandymais.

2012 m. atliktų audito patikrinimo ataskaitų rezultatai buvo panašūs. Taip pat rengiama apžvalgos ataskaita.

Oficiali paukštienos kontrolė

2012 m. buvo tęsiami valstybių narių paukštienos mėsos ir paukštienos produktų kontrolės sistemų audito patikrinimai. Kaip ir praėjusiais metais, bendras atitikimo lygis buvo teigiamas ir gerokai pagerėjo, palyginti su padėtimi, buvusia iki higienos dokumentų rinkinio įsigaliojimo. Buvo aprėpta visa paukštienos gamybos grandinė, nors kai kuriais atvejais ūkiuose atliekamos kontrolės veiksmų skaičius buvo nedidelis, o neseniai atlikus kai kuriuos audito patikrinimus paaiškėjo, kad *post-mortem* patikrinimas yra netinkamas. Nustatyta, kad ir toliau reikėtų geriau taikyti konkrečius higienos reikalavimus, pvz., dažniau imti skerdenų mėginius ir geriau įgyvendinti RVASVT planus įmonėse, ir vengti

atvejų, kai Komisijai nepranešama apie nacionalinius teisės aktus, kuriais mažų pajėgumų skerdykloms sudaromos lankstesnės sąlygos.

Pieno ir mėsos produktų įmonių kontrolės metu išaiškėjo vykdymo užtikrinimo tendencija, kai nepaisant to, kad kontrolės institucijos iš esmės tinkamai nustato trūkumus, vykdymo užtikrinimo veiksmų ne visada būdavo imamasi laiku.

Salmonelių kontrolės planai

2011 m. paukštienos sektoriuje buvo toliau atliekami su salmonelėmis susijusių nacionalinių kontrolės planų auditai. Kontrolės planus buvo įdiegusios visos aplinkytos valstybės narės, bet kai kuriais atvejais buvo vėluojama įgyvendinti su tam tikromis kategorijomis susijusius šių planų aspektus. Tačiau šie planai atitinka pastebimą tendenciją, kad salmonelėmis užkrėstos paukštienos smarkiai mažėja. Daugumos valstybių narių salmonelių stebėjimo ir oficialių mėginių ėmimo planai, taikomi skirtingoms paukštienos kategorijoms, neviseškai atitiko ES teisės aktus; trūkumai buvo daugiausia susiję su mėginių ėmimu, veiksmais, kurių imamasi nustačius teigiamą tyrimo rezultatą, ir laboratorijomis. Vykdamt vėliausią 2012 m. auditą, taip pat nustatyta trūkumų, susijusių su tuo, kaip centrinės kompetentingos institucijos prižiūri regioninių institucijų planų įgyvendinimą. Rengiama apžvalgos ataskaita.

Negyvūninio maisto importo kontrolė

Parengta 12 audito patikrinimų, vykdytų 2010–2011 m., apžvalgos ataskaita; šių patikrinimų metu buvo vertinamas negyvūninio maisto importo kontrolės oficialios kontrolės sistemų įgyvendinimas.

Įsigaliojus Reglamentui (EB) Nr. 669/2009 dėl sustiprintos tam tikrų negyvūninės kilmės pašarų ir maisto produktų importo oficialios kontrolės, valstybės narės patenkinamai ėmėsi veiksmų, kad jį įgyvendintų. Valstybių narių kompetentingos institucijos bendradarbiauja, palaiko ryšius ir turi pakankamai darbuotojų kontrolei užtikrinti. Tinkamai nustatytos dokumentais įforminamos procedūros, tačiau jos ne visada sistemiškai atnaujinamos.

Tačiau tolesnis gabenimas, kaip apibrėžta Reglamente (EB) Nr. 669/2009, ir prekių pervežimas pagal Reglamentą (EB) Nr. 1152/2009 (pagal jį gali būti leidžiama atlikti tam tikrus patikrinimus galutinėje siuntos paskirties vietoje po tolesnio gabenimo iš atvykimo į ES taško) ne visada užtikrino visišką atsekamumą, ypač tuo atveju, jei procese dalyvauja kelios valstybės narės, ir ne visada buvo laikomasi reikalavimo išsiųsti išankstinį pranešimą. Pusėje valstybių narių ne visada prekės išleidžiamos iš muitinės laikantis ES reglamentuose nustatytų reikalavimų. Dėl šių trūkumų gali būti atvejų, kai prekės išleidžiamos neatlikus galutinio patikrinimo. Nors bendros laboratorinių tyrimų sistemos pagerėjo, nustatyta nemažai ES teisės aktų reglamentuojamų konkrečių analitinių reikalavimų įgyvendinimo trūkumų.

Pesticidų likučiai

2011 m. užbaigtas audito patikrinimų ciklas, susijęs su pesticidų likučių kontrole. Parengta šio ciklo apžvalgos ataskaita. Šio audito patikrinimų ciklo rezultatai buvo iš esmės teigiami. Nuo paskutinio audito patikrinimų ciklo padaryta didelė pažanga pesticidų likučių oficialios kontrolės planavimo, veiklos rezultatų ir ataskaitų rengimo srityse. Padidėjo imamų mėginių skaičius. Daugumoje valstybių narių mėginių ėmimo procedūros atitiko ES teisės aktų reikalavimus ir buvo įdiegtos tinkamos vykdymo užtikrinimo priemonės, todėl buvo užtikrinta aukšto lygio vartotojų apsauga. Nustatytos veiksmingos pesticidų likučių importo kontrolės procedūros. Valstybėms narėms pateiktos rekomendacijos efektyviau ir veiksmingiau rengti kontrolę. Turėtų būti labiau kontroliuojamos nustatytos rizikos sritys, atsižvelgiant į maisto tvarkymo subjektų reikalavimų laikymosi faktus ir į jų pačių vykdomą kontrolę. Reikėtų sumažinti paskirtųjų laboratorijų skaičių, kad tyrimai būtų atliekami tik laboratorijose, turinčiose tinkamą analitinę įrangą. 2012 m. devyniose valstybėse narėse pradėtas naujas audito patikrinimų ciklas, kurio tikslas – patikrinti prekybos augalų apsaugos produktais ir jų naudojimo kontrolę.

Genetiškai modifikuoti organizmai (GMO)

2011 m. pradėtas naujas audito patikrinimų ciklas, kuris apima genetiškai modifikuotų organizmų oficialią kontrolę. Pirmą kartą, be genetiškai modifikuoto maisto ir pašarų, buvo vertinama sąmoningo GMO išleidimo į aplinką bandymo ir auginimo tikslu kontrolė. Audito patikrinimai atlikti keturiose valstybėse narėse. Leidimų auginti GMO bandymo tikslu sistema veikė, o oficiali kontrolė buvo vykdoma laikantis ES reikalavimų. Pastebėta tam tikrų genetiškai modifikuotų kukurūzų MON 810 auginimo kontrolės skirtumų įvairiose valstybėse narėse. Nuo ankstesnio audito patikrinimų ciklo nepastebėta didelių pakeitimų, susijusių su genetiškai modifikuotu maistu ir pašarais. Dvi valstybės narės nesilaikė GMO nebuvimo genetiškai nemodifikuotose sėklose reikalavimo. Daugeliu atveju GMO laboratorijos veikė tinkamai.

Gyvūnų sveikata

Smulkiųjų atrajotojų elektroninio identifikavimo sistemos

Keturiose valstybėse narėse, kuriose auginama daug avių ir ožkų, Komisija užbaigė faktų nustatymo misijų ciklą. Šio ciklo tikslai: įvertinti avių ir ožkų elektroninio identifikavimo (EI) įgyvendinimo pažangą, įvertinti EI priemonių efektyvumą užtikrinant tinkamą avių ir ožkų judėjimo atsekamumą, nustatyti veiksnius, kurie kelia suinteresuotųjų subjektų nepasitenkinimą, nustatyti veiksnius, kurie skatina EI naudojimo priimtinumą. Parengta šio ciklo apžvalgos ataskaita, su kuria galima susipažinti.

Apžvalgos ataskaitoje pažymėta, kad įgyvendinimas įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi; tai visų pirma susiję su elektroninio identifikavimo naudojimu ligoms kontroliuoti ir valdyti. Skirtumų priežastis iš dalies gali būti ta, kad kai kurios valstybės narės pradėjo naudoti EI anksčiau nei kitos. Nuolatinio identifikavimo klausimu, patirtis parodė, kad elektroniniai boliusai lauko sąlygomis yra patikimesni nei ausų įsagai, bet jiems reikia specifinių žinių ir techninės paramos, kuri buvo teikiama kai kuriose susijusiose valstybėse narėse. Šiose valstybėse narėse naujovę diegti taip pat padėjo finansinė parama ūkininkams, kuri padengė papildomas su EI susijusias sąnaudas.

Pasiutligė

Plačiai pasiutligės likvidavimo centrinės ir rytinės Europos valstybėse narėse programai lėšas pagal bendrą finansavimą teikia ES. Komisija atliko keletą programų audito patikrinimų šiose šalyse. Iš audito rezultatų matyti, kad laukinės gyvūnijos skiepavimo kampanija pasiekė didelės pažangos ir dėl to smarkiai sumažėjo žmonių ir naminių gyvūnų užsikrėtimo pasiutlige atvejų. Tačiau kai kuriose valstybėse narėse nustatyta skiepavimo programų trūkumų, ypač susijusių su kampanijų užbaigimu laiku, sklaida ir laiko intervalais naudojant skiepus kartu su masalu.

Klasikinis kiaulių maras (KKM)

ES netrukus galės patvirtinti, kad jos teritorijoje KKM yra likviduotas. Šio rezultato pasiekta aktyviau įgyvendinant biologinės saugos reikalavimus ir tinkamiau vykdant šernų skiepavimo kampanijas pagal ES finansuojamas likvidavimo programas. Komisijos audito patikrinimų rezultatai patvirtino, kad šios priemonės efektyviai taikytos Rumunijoje ir Bulgarijoje, kuriose pastaraisiais metais būta kelių pavienių KKM protrūkių naminių kiaulių populiacijoje. Šios programos tebetęsiamos ir jomis vis dažniau siekiama patikrinti, ar nėra ligos atveju, o ne likvidavimo.

Dėl tebesančios rizikos, kad liga gali plisti iš kaimyninių šalių, ypač dėl šernų judėjimo, reikia itin didelio budrumo ir būtina bendradarbiauti su šiomis šalimis.

Snukio ir nagų ligos laboratorijų oficiali kontrolė

Užbaigtas ES laboratorijų, kurios dirba su gyvu snukio ir nagų ligą sukeliančiu virusu, patikrinimo ciklas. Nors nustatyta, kad daugumoje laboratorijų taikomi biologinio saugumo standartai yra patenkinami, nedidelių trūkumų pastebėta praktiškai visose laboratorijose, o keliose laboratorijose nustatyti dideli trūkumai. Imtasi neatidėliotinių veiksmų, kad būtų sumažinta galima rizika gyvūnų sveikatai, galinti kilti gyvam snukio ir nagų ligos virusui patekus iš laboratorijos į aplinką.

Svarbi šio patikrinimų ciklo išvada: snukio ir nagų ligos laboratorijos turėtų būti patvirtinamos tik tose valstybėse narėse, kurios gali užtikrinti nuolatinį konkrečių ES reikalavimų laikymąsi, visų pirma užtikrinti šiam tikslui būtinus išteklius. Komisija ir valstybės narės svarsto, kaip snukio ir nagų ligos laboratorijos turėtų būti kontroliuojamos ateityje.

Gyvūnų gerovė

Be audito patikrinimų, konkrečiai skirtų gyvūnų gerovei kontroliuoti, Komisija vykdydama raudonos mėsos ir paukštienos higienos kontrolės audito patikrinimus, dabar taip pat reguliariai vertina valstybių narių vykdomą humaniško elgesio su gyvūnais skerdyklose kontrolę. Tai yra svarbi papildoma priemonė, padedanti skatinti skirti daugiau dėmesio gyvūnų gerovės kontrolei. Šių audito patikrinimų metu pirmiausia buvo tikrinamos skerdyklų patalpos ir priemonės, pvz., aptvarai ir svaiginimo priemonės, ir gyvūnų gabenimas į skerdyklą; pateikta tinkamų gerinimo rekomendacijų. Į vieną audito ataskaitą įtraukta pastaba, kad nors daug skerdyklų atitinkamoje valstybėje narėje skerdė gyvūnus neapsvaigintus pagal leidžiančią nukrypti nuostatą dėl skerdimo pagal religinius papročius, tik dalis taip pagamintos mėsos buvo parduodama kaip tokios rūšies mėsa.

Gyvūnų gerovės kontrolei skirtų Komisijos audito patikrinimų metu buvo tikrinama gerovė ūkiuose ir gabenimo metu. Šie audito patikrinimai buvo Komisijos tarnybų vykdomo valstybių narių stebėjimo, ar laikomasi draudimo naudoti nemodernizuotus narvus vištoms dedeklėms laikyti, kuris turėjo įsigalioti nuo 2012 m. sausio 1 d., dalis. Atlikus patikrinimą 2012 m. sausio 27 d. pradėtos pažeidimo tyrimo procedūros prieš 13 valstybių narių. Taip pat valstybėse narėse atliktų Komisijos audito patikrinimų metu surinkta nauja informacija apie pasirengimą nuo 2013 m. sausio 1 d. privaloma tvarka paršingas paršavedes ir kiaulaites laikyti grupėmis. Vienas audito patikrinimas buvo specialiai surengtas tam, kad būtų surinkti įrodymai pažeidimo tyrimo procedūrai prieš vieną valstybę narę dėl humaniško elgesio su gyvūnais skerdyklose.

Į pastarųjų audito patikrinimų darbo sritį taip pat buvo įtraukta broilerių gerovė. Į gyvūnų gerovės audito patikrinimų darbo sritį taip pat įtraukiamos gyvūnų rūšys, dėl kurių nėra priimta ES teisinių nuostatų, bet kurioms pagal ES teisę visiškai taikomos Europos Tarybos rekomendacijos.

Gabenimo klausimu dabar stengiamasi padėti valstybėms narėms taikyti geriausią praktiką. Iš ankstesnių audito patikrinimų paaiškėjo, kad transporto priemonių patvirtinimo procesas tam tikrose valstybėse narėse nebuvo tinkamai išspręstas, o 2012 m. audito metu buvo tikrinama tvirtinimo tvarka ir nustatytos geriausios praktikos sritys. Geriausia praktika buvo pasidalyta su valstybėmis narėmis tebevykstančiuose nacionalinių ryšių palaikymo pareigūnų susitikimuose, kurie rengiami du kartus per metus Komisijoje. Prancūzijoje, Seto uoste surengtas papildomas susitikimas, kuriame dalyvavo visos valstybės narės, atsakingos už jūrų laivų patvirtinimą, nes kelios kompetentingos institucijos nurodė, kad patyrė sunkumų įgyvendindamos gyvūnų gabenimo jūra reikalavimus.

Komisijos audito metu taip pat tikrinta auganti prekybos sritis – gyvūnų eksportas į Turkiją. Auditas buvo atliekamas išvykimo iš ES punkte Bulgarijoje. Rekomenduota paspartinti procedūras ir atsisakyti nebūtino delsimo. Šio audito metu audito grupė taip pat apsilankė Turkijos pasienyje, kad įvertintų jų kontrolę.

Augalų sveikata

Augalų sveikatos audito valstybėse narėse metu vertinant importo kontrolės priemones ir ES neatidėliotinas priemones žalingų organizmų poveikio protrūkių atveju pastebėta, kad

tikrintose valstybėse narėse importo kontrolės organizavimas ir jų gebėjimai nustatyti kenksmingus organizmus importui pateiktose siuntose gerokai skiriasi. Skirtingų kenksmingų organizmų likvidavimo veikslių rezultatai labai skyrėsi – vienus kontroliuoti yra lengviau nei kitus. Audito rezultatai taip parodė, kad svarbu atkakliai imtis likvidavimo veikslių kuo greičiau kai tik organizmas nustatomas, nes kai jis įsitvirtina, jį likviduoti būna nepaprastai sunku arba net neįmanoma.

Nepaisant to, kad Portugalijoje nuo 1999 m. reguliariai rengiami audito patikrinimai, pušinio stiebinio nematodo likviduoti nepavyksta. Padėtis tebelieka nepatenkinama, ypač kiek tai susiję su ligos pažeistų medžių analize ir pašalinimu iš buferinės zonos.

Gyvulių pašaras

Pašarų saugumo srityje galima matyti, kad visos grandinės subjektų reikalavimų laikymosi lygis skiriasi. Nors pirminės gamybos padėtis yra patenkinama, yra aišku, kad būtina tobulinti nepirminę gamybą: RVASVT grindžiamų procedūrų struktūros ir įgyvendinimo srityje, įdiegtų priemonių, kuriomis siekiama kuo labiau mažinti kryžminę taršą iš ankstesnių gamybos partijų srityje, nepageidaujama medžiagų stebėjimo srityje. Oficiali pašaro kontrolė paprastai apima pagrindinius pašarų grandinės subjektus, tačiau esama įmonių (pirmiausia maisto įmonės, pašarų grandinei teikiančios tik dalį savo pagamintų produktų), kurioms ši kontrolė vis dar netaikoma. Be to, patikrinimų ir duomenų imties veiklos įgyvendinimui trukdo jų tikslinio taikymo trūkumai.

Pašarų ženklavimo srityje audito metu nustatytas patenkinamas atitinkamų reikalavimų laikymosi lygis.

Užkrečiamosios spongiforminės encefalopatijos (USE) ir šalutiniai gyvūniniai produktai

Šių sričių audito patikrinimai šiuo metu paprastai atliekami kartu, nes, išskyrus tam tikras išimtis, galvijų spongiforminė encefalopatija nebekelia didelės prioritetinės rizikos. Audito metu nustatyta, kad šalutiniai gyvūniniai produktai ir išvestiniai produktai (pagal jų atitinkamą kategoriją) dažniausiai būdavo tvarkomi laikantis ES taisyklių. Tačiau keliose valstybėse narėse šalutiniai gyvūniniai produktai (įskaitant konkrečias riziką keliančias medžiagas), likę gyvūną paskerdus ūkyje, vis dar utilizuojami vietoje. Tai, kartu su kitais tokiuose asmeniniuose ūkiuose nugaišusių gyvulių utilizavimo trūkumais, taip pat trukdo šioms valstybėms narėms efektyviai stebėti galvijų spongiforminę encefalopatiją. Utilizavimo įmonėse atitikimas reikalavimams paprastai buvo patenkinamas, nors būta atvejų, kai pastebėta nustatyto laiko, temperatūros ir slėgio reikalavimų laikymosi stebėjimo trūkumų.

Gyvūninio maisto ir gyvūnų importo kontrolė

Šios srities auditas tebėra importo saugos užtikrinimo kertinis akmuo. Importo kontrolė tobulėja dėl, be kita ko, geresnio bendradarbiavimo su muitinės valdžios institucijomis ir plataus masto mokymo. Komisija pastebėjo, kad kai kuriose valstybėse narėse centrinės ir decentralizuotos institucijos nepakankamai gerai palaiko ryšius; tai tam tikrais atvejais daro neigiamą poveikį bendram kontrolės efektyvumui. Nors kai kuriose valstybėse narėse

dažniau iš anksto pranešama apie perkraunamas siuntas, kompetentingos institucijos vis dar netinkamai užtikrina šio reikalavimo laikymąsi kai kuriuose pagrindiniuose uostuose.

Nuo praėjusių metų ataskaitos TRACES (bendra importo kompiuterinė sistema) įgyvendinimas pagerėjo. Prie sistemos prisijungė kai kurios valstybės narės, kurios anksčiau nenaudojo TRACES. Naujoms TRACES versijoms reikia, kad PKP būtų pritaikyti ir todėl šis procesas tebevyksta.

Veterinarinių vaistų ir teršalų likučiai

Valstybės narės ir toliau susiduria su sunkumais, kurie panašūs į praėjusių metų metinėje ataskaitoje minėtus sunkumus, susijusius su jų nacionalinių likučių monitoringo planų įgyvendinimu. Sunkumai, be kita ko, yra šie: skiriasi valstybių narių naudojami metodų, įtrauktų į laboratorijų akreditavimo likučių analizės tikslais, skaičius, taip pat skiriasi su maisto grandinės informacija skerdyklose susijusių reikalavimų aiškinimas.

Tebevykstančio dioksino audito ciklo, kuriuo metu vertinamas valstybių narių gebėjimas užtikrinti, kad Baltijos jūroje sugautos ir pateiktos rinkai žmonių ar gyvūnų vartojimui žuvis atitinka ES dioksinų ribinius reikalavimus, klausimu iš iki šios dienos surinktų duomenų matyti, kad valstybių narių pasirinktas metodas, kuriuo siekiama sumažinti poveikį, kurį vartotojams gali daryti reikalavimų neatitinkančios žuvis, nėra nuoseklus.

Tolesni veiksmai, susiję su Komisijos rekomendacijomis

Dėl visų rekomendacijų, įtrauktų į Komisijos ataskaitas, sistemingai imamasi tolesnių veiksmų tam tikros veiklos forma.

Valstybių narių valdžios institucijų prašoma pateikti veiksmų planą, kuriame būtų aprašyta, kaip jos pasinaudojo arba ketina pasinaudoti Komisijos rekomendacijomis. Savo ruožtu Komisija įvertina veiksmų planą ir sistemingai stebi visų šių veiksmų įgyvendinimą, imdamasi įvairių tolesnių veiksmų: a) rengia bendruosius tolesnius audito patikrinimus, b) vietoje atlieka su tolesniais veiksmais susijusius audito patikrinimus dėl konkrečių klausimų ir c) rengia aukšto lygio dvišalius susitikimus, jeigu yra bendrų arba sunkiai išsprendžiamų problemų.

Bendrųjų tolesnių audito patikrinimų tikslas – spręsti likusius klausimus ir tikrinti, ar daroma pažanga įgyvendinant dar neįgyvendintas ankstesnių MVT sektorinių audito patikrinimų rekomendacijas. Šalių aprašai, į kuriuos įtraukti šių audito patikrinimų rezultatai, skelbiami šioje svetainėje: http://ec.europa.eu/food/fvo/country_profiles_en.cfm.

Kalbant apie pažangą, kurią daro valstybės narės įgyvendindamos MVT rekomendacijas, stebėjimą, 2005–2010 m. bendrųjų tolesnių audito patikrinimų rezultatai rodo, kad 97 % rekomendacijų atveju valstybės narės ėmėsi veiksmų rekomendacijoms įgyvendinti arba prisiėmė tinkamus išipareigojimus įgyvendinti rekomendacijas per nustatytą laikotarpį. Naudojant 2.5 skyriuje nurodytus mechanizmus aktyviai stebima rekomendacijų, dėl kurių tinkamų išipareigojimų neprisiimta (3 %), įgyvendinimo eiga. Nors šių rekomendacijų nėra daug, jos paprastai yra sunkiausiai įgyvendinamos ir su jomis paprastai yra susijusios giluminės problemos, įskaitant teisės aktų aiškinimą.

4. Kiti informacijos apie valstybėse narėse vykdomą kontrolę šaltiniai

Su konkrečiu sektoriumi susijusių ataskaitų teikimas

Pagal ES teisės aktų, reglamentuojančių įvairius maisto saugos, gyvūnų sveikatos ir gerovės ir augalų sveikatos aspektus, nuostatas reikalaujama, kad valstybės narės reguliariai teiktų tam tikrų konkrečių reikalavimų vykdymo ataskaitas. Savo ruožtu Komisija, remdamasi šiomis nacionalinėmis ataskaitomis, parengia keletą konkrečių sektoriams skirtų ataskaitų, kuriose apžvelgiama padėtis, susijusi su tam tikrų maisto tiekimo grandinei taikomų ES teisės aktų aspektų įgyvendinimu, įskaitant tam tikrais atvejais specifinius duomenis apie oficialią susijusių sričių kontrolę ir jos rezultatus.

Vienos svarbiausių yra atrajotojų stebėjimo ir tyrimo dėl jų sergamumo užkrečiamąja spongiformine encefalopatija (USE), zoonozių plitimo tendencijų ir šaltinių, zoonozių sukėlėjų ir per maistą plintančių ligų protrūkių Europos Sąjungoje (deleguota Europos maisto saugos tarnybai), galvijų ir kiaulių ligų, apie kurias būtina informuoti (ES vidaus prekybos tikslais), ataskaitos, metinė visos ES pesticidų likučių stebėjimo ataskaita ir gyvūnų ligų likvidavimo specialios darbo grupės posėdžių ataskaitos. Į šias ataskaitas įtraukta informacija yra svarbi priimant sprendimus dėl prioritetinio audito išteklių paskirstymo.

Šios ataskaitos priede pateikiama lentelė su pagrindinėmis Komisijos ataskaitomis, kurios buvo paskelbtos pastaraisiais metais, ir nurodomos jų svetainės.

Skubių pranešimų sistemos ir kitos ataskaitų teikimo priemonės

Šiuo metu veikiančios skubių pranešimų apie nesaugų maistą ir pašarus (RASFF), gyvūnų ligų protrūkius (ADNS) ir augalų ligų protrūkius (*Europhyt*) sistemos yra svarbios skubių atsakomųjų veiksmų, kurių imamasi ekstremalių situacijų atveju ar kilus rizikai, valdymo priemonės ir informacijos apie kenksmingų organizmų ir ligų plitimo eigą šaltinis. Jose teikiama informacija taip pat gali būti svarbus nustatytų saugos standartų laikymosi trūkumų rodiklis ir šie duomenys yra atidžiai nagrinėjami kontrolės vertinimo metu. Išsamūs šių skubių pranešimų apie nesaugų maistą ir gyvūnų ligas sistemų veiklos rezultatai kasmet apibendrinami rengiant metines RASFF ir ADNS ataskaitas, kurios skelbiamos Komisijos interneto svetainėje:

http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/index_en.htm

http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/adns/index_en.htm.

Komisija atidarė *Europhyt* (priemonė, kuria teikiami pranešimai apie augalų sveikatos tikslais perimtas siuntas) skirtą svetainę, kurioje bus kas mėnesį pateikiamos perėmimo atvejų ataskaitos⁶. Metinę *Europhyt* ataskaitą planuojama paskelbti 2013 m.

Kitas svarbus informacijos šaltinis – tai sistema TRACES, leidžianti Komisijai ir valstybėms narėms keistis informacija apie atliktą gyvūnų ir gyvūninių produktų (šalies gamybos produktų ir trečiųjų šalių importo) kontrolę, joje pateikiama informacija ne tik apie įtrauktų prekių vežimo apimtį, bet ir apie atliktą oficialią veterinarinę kontrolę:

http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/traces/index_en.htm.

⁶ http://ec.europa.eu/food/plant/europhyt/interceptions_en.htm.

5. Oficialaus stebėjimo rezultatai

Per maistą plintančias ligas Europos Sąjungoje sukelia daugiausia du ligų sukėlėjai *Salmonella* ir *Campylobacter*. Kiekvienos valstybės narės zoonozių ataskaitų EFSA ir ECDC analizėje⁷ patvirtinta, kad Europos Sąjungoje mažėja žmonių susirgimų salmonelioze skaičius. 2010 m. iš viso pranešta apie 99 020 patvirtintų žmonių susirgimo atvejų (duomenys paskelbti 2012 m.). Palyginti su 2009 m. skaičius sumažėjo 8,8 % – tai yra tendencijos, besitęsiančios šeštus metus iš eilės, dalis. EFSA ataskaitoje nurodoma, kad šio tebesitęsiančio mažėjimo priežastis – salmonelių kontrolės programų taikymas valstybių narių paukštininkystės ūkiuose. Paukštienos sektoriaus audito valstybėse narėse rezultatai patvirtina šią nuomonę.

6. Tolesni Komisijos veiksmai ir vykdymo užtikrinimas

Ir toliau būtina visose šioje ataskaitoje aptariamose srityse nuolat skirti dėmesio vykdymo užtikrinimo veiksams ir juos koordinuoti.

Imtasi aktyvių veiksmų, kad bendradarbiaujant su atitinkamomis valstybėmis narėmis būtų pašalintos teisingo ES teisės aktų taikymo kliūtys. Metodu, kuris taikomas kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiama į trūkumo sunkumą, kylančią riziką, veiksmus, kurių jau ėmėsi valstybė narė, ir į tai, ar tai taip pat aktualu kitoms valstybėms narėms. Trūkumų priežastys yra analizuojamos, kad būtų ieškoma jų prevencijos ateityje sprendimų.

Todėl, pavyzdžiui, Komisija dalyvavo intensyviame dialoge su tam tikromis valstybėmis narėmis, kad išspręstų nepašalintų neatitikimų ir vykdymo užtikrinimo trūkumų klausimą. Be kita ko, buvo rengiami ir reguliarūs dvišaliai aukšto lygio susitikimai.

Viena tokia valstybė narė yra Graikija. Graikijos valdžios institucijos pateikė išsamų veiksmų planą, kuriame nustatyti aiškūs etapai ir kuris šiuo metu naudojamas pažangai siekiant geresnio atitikimo stebėti.

Komisija taip pat parengė konkrečiam tikslui pritaikytą mokymo programą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“, skirtą tiems atvejams, kai mokymas padėtų laikytis reikalavimų. Bulgarijos ir Rumunijos atveju, surengti konkretūs mokymai, siekiant suteikti gaires valdžios institucijoms, kurios padėtų spręsti šalutinių gyvūninių produktų tvarkymo ir utilizavimo trūkumus.

Prireikus ir kai tinkama, pradedamos pažeidimų nagrinėjimo procedūros.

Visuomenės narių ar NVO skunduose irgi yra informacijos, galinčios padėti nustatyti neatitikimo atvejus arba vykdymo užtikrinimo problemas, ir Komisija, norėdama pasiekti teigiamų rezultatų, stengiasi užtikrinti, kad skundai būtų nagrinėjami kartu su susijusiomis

⁷ EFSA ir ECDC mokslinė ataskaita. „2010 m. zoonozių, zoonozių sukėlėjų ir dėl maisto kylančių protrūkių tendencijų ir šaltinių Europos Sąjungoje suvestinė ataskaita“
<http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/2597.pdf>.

valstybėmis narėmis. Jeigu teisės aktai taikomi netinkamai, kyla rizika, kad nebus pasiekti Europos maisto saugos srities politikos tikslai. ES teisės aktus taiko ir jų vykdymą užtikrina tiek Europos Sąjungos institucijos, tiek valstybės narės, įskaitant vietas bei regionų valdžios institucijas ir teismus. Valstybės narės pirmiausia atsakingos už tai, kad ES sutartys ir teisės aktai būtų taikomi laiku ir tinkamai. Komisija pradeda pažeidimo tyrimo procedūras kaip kraštutinę priemonę atitikimui pasiekti, kai turi įrodymų, kad sistemingai ir nuolat ES teisė taikoma netinkamai.

Komisija gali pradėti pažeidimo tyrimo procedūras, prašydama valstybių narių ištaisyti teisės neperkėlimo, klaidingo perkėlimo arba netinkamo perkėlimo atvejus. Komisija gali pateikti svarstyti klausimą Teisingumo Teismui, siekdama, kad būtų pripažinta, jog valstybė narė pažeidė Bendrijos teisę. Ji gali kreiptis į Teismą antrą kartą, siekdama, kad būtų taikomos finansinės sankcijos tol, kol bus įvykdytas pirmasis Teismo sprendimas.

Pažeidimo tyrimo procesas yra nepaprastai svarbus užtikrinant tinkamą ES teisės aktų taikymą ir yra naudą piliečiams. Komisija parodė, kad ji atsakingai vykdo šią užduotį 2012 m. pradėjusi kelias pažeidimų tyrimo procedūras, susijusias su teisės aktų dėl dedeklių vištų apsaugos įgyvendinimu, ir aiškiai nurodžiusi, kad imsis analogiškų veiksmų kiaulių apsaugos srityje.

Viena iš kitų priemonių – Komisijos projektas ES PILOT, kuriuo siekiama greičiau ir išsamiau atsakyti į klausimus, susijusius su ES teisės aktų taikymu. Jis naudojamas siekiant aktyviau palaikyti Komisijos ir valstybių narių ryšius ir padėti spręsti vykdymo užtikrinimo problemas nepradedant oficialios pažeidimo tyrimo procedūros.

Daugiau informacijos apie pažeidimus pateikiama metinėse ataskaitose dėl ES teisės aktų taikymo stebėsenos, paskelbtose šioje Komisijos svetainėje:

http://ec.europa.eu/eu_law/infringements/infringements_annual_report_en.htm

7. Tarptautinė prekyba

Komisija aktyviai dalyvauja tarptautinių standartus nustatančių įstaigų, veikiančių maisto saugos, gyvūnų ir augalų sveikatos sričių veikloje. Taip pat aktyviai palaikomi ryšiai su ES nepriklausančiomis valstybėmis. Iš šių valstybių siekiama gauti patikinimą prekybos maistu saugos klausimais ir toks patikinimas teikiamas joms. Su tuo yra susijusios plačios diskusijos įdiegtų kontrolės priemonių veiksmingumo klausimu. Diskusijomis siekiama užtikrinti, kad prekyba vyktų saugiai. Šio proceso patirtis įtraukiama į valstybėse narėse įdiegtų kontrolės sistemų valdymą.

8. Išvados

Iš esmės valstybės narės užtikrina, kad visoje maisto grandinėje vykdoma oficiali kontrolė būtų tinkamai įgyvendinama ir būtų paisoma maisto saugos, augalų ir gyvūnų sveikatos ir gyvūnų gerovės reikalavimų. Nors vis dar galima siekti tolesnės pažangos, buvo pradėta veiksmingiau naudotis kontrolės priemonėmis ir ištekliais ir veiksmingiau planuoti, įgyvendinti ir koordinuoti kontrolės veiksmus visuose sektoriuose.

Oficiali kontrolė ir teisinės priemonės jos veiksmingumui gerinti yra labai svarbūs ES maisto grandinės elementai. Jos leidžia kompetentingoms institucijoms vykdyti kontrolę remiantis rizikos vertinimu, nustatyti trūkumus ir juos laiku pašalinti. Jos taip pat teikia kompetentingoms institucijoms tinkamą apžvalginę informaciją apie su maisto sauga ir sveikata susijusią padėtį.

Valstybių narių ataskaitose patikinama, kad nacionalinės kompetentingos institucijos atsakingai vykdo savo pareigas, o kontrolė vis dažniau būna pagrįsta rizikos vertinimu – tai patvirtinta Komisijos ekspertų atlikto audito ataskaitose. Diegiamos naujos priemonės, kuriomis tobulinama priežiūra ir gerinami kontrolės institucijų veiklos rezultatai.

Komisijos atlikti specialūs audito vietose ir bendrieji tolesni audito patikrinimai, kurie apima visus sektorius ir kuriais siekiama nustatyti pagrindines neatitikimo priežastis, yra itin svarbūs, nes juose nurodomi šalintini trūkumai ir jais užtikrinama, kad būtų imamasi taisomųjų veiksmų. Komisija valdo sistemą (jos tikslai ir rodikliai yra nuolat peržiūrimi), kuri leidžia kiekybiškai įvertinti valstybių narių daromą pažangą taisomųjų veiksmų srityje.

Šios Komisijos audito ataskaitos, kuriomis papildoma valstybių narių kontrolės veikla ir ataskaitos, leidžia patikimai ir sistemingai įvertinti valstybių narių kontrolės sistemų veiksmingumą.

Sistema leidžia Komisijai prireikus imtis atitinkamų priemonių siekiant patobulinti valstybių narių oficialią kontrolę ir audito sistemas.

PRIEDAS

PASKELBTŲ KOMISIJOS SEKTORIŲ ATASKAITŲ DĖL MAISTO SAUGĄ, GYVŪNŲ SVEIKATĄ IR GEROVĘ BEI AUGALŲ SVEIKATĄ REGLAMENTUOJANČIŲ ES TEISĖS AKTŲ ĮGYVENDINIMO SĄRAŠAS

Ataskaita	Teisinis pagrindas	Paskelbta
<i>Atrajotojų stebėjimo ir tyrimo dėl jų sergamumo užkrečiamąja spongiformine encefalopatija (USE) ES metinė ataskaita</i>	2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 999/2001, nustatančio tam tikrų užkrečiamųjų spongiforminių encefalopatijų prevencijos, kontrolės ir likvidavimo taisykles, 6 straipsnio 4 dalis	http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/tse_bse/monitoring_annual_reports_en.htm
<i>ES zoonozių, zoonozių sukėlėjų ir per maistą plintančių ligų protrūkių Europos Sąjungoje tendencijų ir šaltinių suvestinė ataskaita</i>	2003 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/99/EB dėl zoonozių ir zoonozių sukėlėjų monitoringo, iš dalies keičiančios Tarybos sprendimą 90/424/EEB ir panaikinančios Tarybos direktyvą 92/117/EEB, 9 straipsnio 2 dalis (deleguota EFSA, rengiančiai ataskaitą, bendradarbiaujant su ECDC)	http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/2090.pdf
<i>Skubių pranešimų apie nesaugų maistą ir pašarus sistemos (RASFF) metinė ataskaita</i>	2002 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 178/2002, nustatantis maistui skirtų teisės aktų bendruosius principus ir reikalavimus, įsteigiantis Europos maisto saugos tarnybą ir nustatantis su maisto saugos klausimais susijusias procedūras	http://ec.europa.eu/food/food/rapidalert/rasff_publications_en.htm

Ataskaita	Teisinis pagrindas	Paskelbta
<i>Visos ES pesticidų likučių stebėjimo metinė ataskaita</i>	2005 m. vasario 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 396/2005 dėl didžiausių pesticidų likučių kiekių augalinės ir gyvūninės kilmės maiste ir pašaruose ar ant jų ir iš dalies keičiančio Tarybos direktyvą 91/414/EEB 32 straipsnis	http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/2430.pdf
<i>Maisto švitinimo metinė ataskaita</i>	1999 m. vasario 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/2/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su jonizuojančiąja spinduliuote apdorotais maisto produktais ir jų ingredientais, suderinimo 7 straipsnio 3 dalis	http://ec.europa.eu/food/food/biosafety/irradiation/index_en.htm
<i>Komisijos tarnybų darbinis dokumentas dėl nacionalinių likučių stebėjimo planų įgyvendinimo valstybėse</i>	1996 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvos 96/23/EB dėl kai kurių medžiagų ir jų likučių gyvuose gyvūnuose ir gyvūninės kilmės produktuose monitoringo priemonių, panaikinančios Direktyvas 85/358/EEB ir 86/469/EEB bei Sprendimus 89/187/EEB ir 91/664/EEB, 8 straipsnis	http://ec.europa.eu/food/food/chemicalsafety/residues/control_en.htm
<i>Ligų likvidavimo valstybėse narėse stebėjimo specialiosios darbo grupės ekspertų pogrupių (galvijų bruceliozės, avių ir ožkų bruceliozės, galvijų tuberkuliozės ir pasiutligės) posėdžių ataskaitos</i>	Specialioji darbo grupė įkurta 2000 m. pagal Komisijos baltojoje knygoje dėl maisto saugos numatytą veiksmą.	http://ec.europa.eu/food/animal/diseases/eradication/taskforce_en.htm

<i>Gyvūnų gerovė. Reglamentas dėl vežimo</i>	Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2005 dėl gyvūnų apsaugos juos vežant ir atliekant susijusias operacijas ir iš dalies keičiančio Direktyvas 64/432/EEB ir 93/119/EB ir Reglamentą (EB) Nr. 1255/97 27 straipsnio 2 dalis	http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/transport/inspections_reports_reg_1_2005_en.htm
---	---	---